

LA FESTA MAJOR DEL PRAT

Els gegants i els capgrossos

Curs 2008-2009

ÍNDEX

1. UNA HISTÒRIA GEGANTINA

- 1.1. Els orígens
- 1.2. En Rotllà i la Griselda
- 1.3. En Pere i la Paulina
- 1.4. En Joanet
- 1.5. En Josep Canudas i l'Eulàlia

2. ELS GEGANTONS D'ESCOLES DEL PRAT

- 2.1. El Carles, la Sara i la Jonquina
- 2.2. La Carmeta i el Sisquet
- 2.3. L'Estany i la Ricarda
- 2.4. El Sadalí
- 2.5. Sr. Cosme i Sra. Trueta
- 2.6. La Iridalb

3. ELS CAPGROSSOS

- 3.1. Els primers capgrossos
- 3.2. Integració dels nans i capgrossos a Catalunya
- 3.3. Els capgrossos a Catalunya durant el darrer segle i fins avui
- 3.4. Els capgrossos del Prat
- 3.5. Actualitat i futur al Prat

4. ACTIVITATS EDUCATIVES

ANNEXOS

- I. Retallables dels gegants del Prat
- II. EL PRAT. Sanahuja, J. *Estic orgullós de la colla*. Setembre, 1994
- III. Els capgrossos del Prat
- IV. Imatges del procés de construcció d'un capgròs
- V. Bibliografia i enllaços d'interès

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

Els mites de gegants, capgrossos i bèsties fantàstiques són comuns a totes les cultures. Les civilitzacions antigues van farcir la imaginació d'éssers fantàstics als quals atribuïen tot allò inexplicable que els envoltava (tot era ple de follets, fades, déus, gegants i personatges diversos) i amb els quals calia estar-hi a bones per garantir que continués la comunitat.

En una societat analfabeta i en què les imatges estaven limitades a les decoracions dels edificis, la perícia oral del narrador i la imaginació de l'oient exageraven els fets i els convertien en mites o llegendes. La necessitat de plasmar aquestes contalles va fer reproduir figures que les representessin de forma teatral.

La imatgeria festiva comprèn totes aquelles grans figures que participen de la festa, tant les zoomòrfiques (més comunament anomenades bestiari) com les de figures humanes, els gegants i els capgrossos.

1. UNA HISTÒRIA GEGANTINA

L'any 2007 En *Rotllà* i la *Griselda*, els nostres "reis grans" faran 53 anys. Va ser per la Festa Major de 1954 que el Prat estrenava gegants propis. La història, però, comença molt abans ...

1.1. Els orígens

Les referències històriques de la presència de gegants a la nostra ciutat es remunten a l'any 1925 i, des d'aleshores, seran una presència habitual a les festes majors. En aquells primers anys, els gegants es llogaven per a la festivitat del Corpus i per a la Festa Major. Els portants eren especialistes de fora del Prat que cobraven en metàl·lic per cada cercavila, a més de les dietes pel trasllat al municipi, hostalatge i menjar.

També s'acostumaven a llogar uns quants capgrossos, també portats per professionals contractats de fora i d'altres del poble; tots ells cobraven, també, la feina en metàl·lic.

Durant la República, les cercaviles es van restringir i les sortides només es feien un dels dies de la Festa Major. Amb motiu de la processó del Corpus, el 23 de maig de 1940, les sortides de gegants i capgrossos es van reprendre. Les cercaviles se solien acompanyar amb un o dos músics, en els primers anys, i durant la postguerra es contractaven bandes de música. A partir dels anys 40, els portants ja eren del Prat i es formà un grup d'habituals.

1.2. En Rotllà i la Griselda

L'any 1954, l'Ajuntament acordà la compra d'una parella de gegants per al municipi.

El preu dels gegants va ser de 14.000 ptes. d'aquell any. Els gegants, que representaven una parella de reis, els anomenats Reis Catòlics els tenen molt semblants a pobles com Viladecans i al Barri de Poble Sec, l'únic que els diferencia és la roba, la posició de les mans i el color de les cares. Els del Prat van ser batejats amb els noms de *Rotllà* i *Griselda* i es van identificar com un cavaller i una princesa.

També es van comprar 6 capgrossos, una barreja de personatges habituals a les cercaviles d'aquells anys com el *negre*, el *dimoni* i el *Groucho Marx* i d'altres que responien a les característiques específiques del Prat, com el *pagès*, el *nas de carxofa* i el *cap de meló*.

La benedicció dels nous gegants va tenir lloc el matí del 27 de setembre de 1954 amb un aplec en què van participar les parelles de Molins de Rei, L'Hospitalet de Llobregat, Casa de la Caritat i una altra parella de Barcelona. Durant els dies que va tenir durada la Festa Major de 1954, els gegants no van parar de passejar i ballar per tot el nucli urbà.

Era costum, durant la Festa Major, fer una cercavila pel poble durant el matí, mentre que per la tarda es passava per les cases de les autoritats locals, l'alcalde i els regidors, del rector i del jutge, perquè acostumaven a ser generosos amb les propines. Durant les cercaviles es feien altres parades en funció de la generositat dels veïns que acostumaven a regalar els portants i els músics menjar i begudes.

La colla del Prat no acostumava a sortir de la ciutat i no va ser fins el 1984 que es començà a voltar per diferents pobles i ciutats de Catalunya.

Durant anys, els portants rebien petites quantitats en metàl·lic, per part de l'Ajuntament, per la feina i també alguns anys era costum passar la bossa per completar els ingressos. Des de l'any 1980 aquesta aportació municipal directa va desaparèixer i es va substituir per una subvenció a l'entitat.

NOM	Rotllà i Griselda
PES	40 i 35 Kg
ALÇADA	375 cm i 365 cm
MATERIAL	Cartró-pedra i cavallets de fusta
CONSTRUCTOR	El Ingenio (Barcelona)
NAIXEMENT	26 de setembre de 1954

1.3. En Pere i la Paulina L'any 1980 Joan Sanahuja proposà a l'Ajuntament la construcció d'uns gegants representatius i singulars del Prat. La proposta va ser acceptada i la parella de gegants triada va ser un pagès i una pagesa que van ser presentats oficialment durant la VII Fira Avícola Raça Prat els dies 13 i 14 de desembre.

Es va aprofitar l'ocasió per comprar 5 capgrossos nous, que representaven, un català, un aragonès, un andalús, un gallec i un castellà. Al mateix temps, es va fer la restauració dels 6 antics capgrossos.

Els nous gegants van ser batejats amb el nom de *Pere i Paulina* en record dels patrons religiosos de la ciutat, Sant Pere i Sant Pau.

NOM	Pere i Paulina
PES	60 Kg i 60 Kg
ALÇADA	350 cm i 350 cm
MATERIAL	Cartró-pedra i cavallets de fusta
CONSTRUCTOR	Desconegut
NAIXEMENT	1981

1.4. En Joanet

Els geganters pratencs van formar grups més o menys estables tot i que no van arribar a constituir-se mai com a entitat.

Un nom destacat entre els geganters del Prat i arreu de Catalunya és el *Joan Sanahuja*, que, tot i no ser del Prat, sempre s'ha sentit molt vinculat a la nostra ciutat. La seva relació amb el món geganter comença cap a l'any 1953 i des d'aleshores ha estat un dels impulsors més importants del grup i un dels promotors de la constitució de l'entitat. Des dels anys seixanta, *Sanahuja* va ser cap de colla i el primer president de l'entitat. L'any 1994, en reconeixement de la seva tasca, l'Ajuntament encarrega un gegantó amb la fesomia de Joan Sanahuja que va ser batejat amb el nom de **Joanet**.

El 2 de gener de 1992 es constituí oficialment l'entitat "**Associació Geganteria Recreativa El Prat**", una associació sense ànim de lucre que té com a objectiu el foment de la tradició geganter a la població del Prat de Llobregat, la promoció de la cultura geganter catalana, la coordinació de les actuacions dels grups, i la participació i la promoció de les festes.

Al 1993 es crea un grup de gralles, comencen amb tres gralles i un tabal i després, poc a poc, el grup s'anirà fent gran, actualment són cinc gralles, 2 tabals i un bombo que no és típic en la cultura del gegant, però a la colla els agrada portar-lo, perquè fa més gresca i festa.

Des del 2002, la parella de reis, que pel seu pes excessiu farà molt poques ballades en el futur, ocupen un lloc d'honor al vestíbul de l'edifici històric de l'Ajuntament, a la plaça de la Vila.

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

1.5 En Josep Canudas i l'Eulàlia

El Gegant representa la figura d'en Josep Canudas, pioner de l'aviació catalana i personatge nascut a Barcelona l'any 1894, que va desenvolupar la seva activitat aeronàutica a la nostra ciutat allà pels inicis del segle vint, quan el Prat va arribar a tenir tres aeròdroms amb activitat, un d'ells amb el nom del personatge que representa el gegant.

La geganta representa una hostalera que regentava aquest negoci a l'hostal de la plaça, prop de l'església, allà pel 1585. La seva inauguració es va celebrar dintre dels actes del dia de la dona ja que reunia les qualitats de dona treballadora, emprenedora i de tracte i benvinguda als treballadors nouvinguts al Prat.

NOM	Josep Canudas i Eulàlia
PES	45 Kg i 40 Kg
ALÇADA	350 cm i 340 cm
MATERIAL	Cartró-pedra i cavallets de fusta
CONSTRUCTOR	Toni Muijal
NAIXEMENT	2007 i 2006

2. ELS GEGANTONS D'ESCOLES DEL PRAT

La colla de gegants sempre s'ha caracteritzat per intentar vincular el món geganter al món escolar amb la finalitat de fomentar les relacions entre la colla i les escoles de la ciutat. Fruit d'aquesta constant en la seva feina, en els últims anys han aparegut gegantons i colles de pares, mares i alumnes dels centres educatius que ajuden al foment de la cultura popular i tradicional al Prat de Llobregat

2.1. El Carles, la Sara i la Jonquina

- De l'AMPA del CEIP Charles Darwin

Els gegantons neixen amb la finalitat de fomentar la colla de gegants del Prat . Els alumnes de l'escola són els encarregats de treure els gegants al carrer.

El *Carles* i la *Sara* deuen els seus noms al nom de l'escola Charles Darwin i a la directora que hi havia en aquell moment. No es va fer cap bateig dels gegantons, només estan inscrits al llibre de l'escola com si fossin dos alumnes més.

La *Jonquina*, va ser construïda pels alumnes del curs de 8è. d'EGB sota la supervisió del conserge de l'escola, en Pere Ventura.

Les sortides que fan els gegantons les fan gairebé sempre juntament amb la colla de gegants del Prat, surten per totes les festes de la nostra ciutat.

2.2. La Carmeta i el Sisquet

- De l'AMPA del Col·legi M. de Déu del Carme

La creació dels gegants sorgeix arrel de les activitats extraescolars de l'escola, es vol potenciar la cultura catalana i alhora la festa al carrer.

Els gegantons han estat construïts pels alumnes de l'escola sota la supervisió de Ramon Comes, pare d'una de les professores.

Al 1996 es crea la *Carmeta*, gegantona que deu el seu nom al nom de l'escola Mare de Déu del Carme. L'any 1997 neix en *Sisquet* que rep el seu nom al fundador de l'ordre de les germanes Carmelites, el pare Francisco Palau. S'ha fet bateig de tots dos. Els padrins de la Carmeta són el gegantó *Joanet* i la *Jonquina*, la gegantona del CEIP Charles Darwin. Els padrins del *Sisquet* són el **Pau "manassas"**, gegantó de l'Esplai Marina que ara forma part de la colla gegantera i la **Ramona**, geganta feta pel *Roger Canalias*, noi que es dedica, entre d'altres arts, a fer gegants.

També s'ha fet un taller de capgrossos a l'escola, s'han construït entre 10 o 12 i han quedat propietat de cada alumne. Quan hi ha alguna festa si volen els porten i surten amb la resta de gegants.

Els gegantons de l'escola participen en totes les festes del Prat, també a d'altres pobles i no necessàriament van amb la colla de gegants del Prat. Des de la creació dels gegantons no s'han perdut cap ciutat gegantera.

S'ha creat un grup de grallers i tabals formats pels alumnes de l'escola. Han participat a diferents concursos de gralles; destaca el de maig de 2002 a Palamós on el grup va guanyar un segon accèssit.

Han estat els encarregats d'organitzar la 3a Trobada de gegantons d'escoles de la província de Barcelona. Es va celebrar al Prat i van participar unes 40 escoles.

2.3. L'Estany i la Ricarda

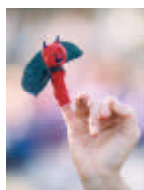
- De l'IES Estany de la Ricarda

Els gegantons de l'institut es creen durant el curs 1998-1999 arrel d'un crèdit variable titulat Manualitats per animar les diades festives i esportives, adreçat a l'alumnat de 3r. d'ESO

Els objectius del crèdit eren apropar a l'alumnat a la tradició gegantera de la ciutat del Prat i participar a les celebracions populars, alhora fomentar la participació en activitats recreatives i també potenciar les capacitats artístiques amb el coneixement de noves tècniques. Els gegantons reben aquests noms per l'institut.

Es va fer el bateig. Participen a totes les festes del Prat, Festa Major, Pratfolk, el festival de cultura tradicional al Prat entre d'altres i els solen portar alumnes i pares d'alumnes.

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

2.4. El Sadalí

NOM	Sadalí
DATA DE PRESENTACIÓ	21 d'abril de 2004
CARACTERÍSTIQUES	El cap conté motius dalinians: un rellotge tou, un ou ferrat, un pa, un mariner, el mar... Els bigotis i ulls estil Dalí i una boca imitant el sofà de l'obra Mae West
PROMOTORS	IES Salvador Dalí
PES	25 kg
ALÇADA	2,10 m.
FUSTA DE L'ESTRUCTURA	
ROBA	Cotó texà blau
CONFECCIÓ	Alexandra Esbri, Natàlia López i Estefania Martín
ASSESSORIA TÈCNICA	Associació Gegantera i Recreativa del Prat

2.5. Sr. Cosme i Sra. Trueta

NOM	Sr. Cosme
DATA DE PRESENTACIÓ	21d'abril de 2004
CARACTERÍSTIQUES	Home somrient, cabell curt i castany, ulls verds
PROMOTORS	IES Dr. Trueta
PES	21 Kg
ALÇADA	2,65 m.
FUSTA DE L'ESTRUCTURA	Pi, amb reforços de conglomerat
ROBA	Faldons de pana, camisa de franel·la
CONFECCIÓ	Equip de cosidores Centre Cívic Delta del Llobregat
ASSESSORIA TÈCNICA	Associació Gegantera i Recreativa del Prat

NOM	Sra. Trueta
DATA DE PRESENTACIÓ	21 d'abril de 2004
CARACTERÍSTIQUES	Dona somrient, cabell curt i negre, ulls marrons
PROMOTORS	IES Dr. Trueta
PES	20 Kg
ALÇADA	2, 65 m.
FUSTA DE L'ESTRUCTURA	Pi, amb reforços de conglomerat
ROBA	Faldons de pana, camisa de seda artificial.
CONFECCIÓ	Equip de cosidores Centre Cívic Delta del Llobregat
ASSESSORIA TÈCNICA	Associació Gegantera i Recreativa del Prat

2. 6. La Iridalb

NOM	Iridalb
DATA DE PRESENTACIÓ	21 d'abril de 2004
CARACTERÍSTIQUES	Cabell negre, ulls blaus, nas normal i aire marcial
PROMOTORS	Direcció i Associació de mares i pares d'alumnes del Centre
PES	27 Kg
ALÇADA	2 m.
FUSTA DE L'ESTRUCTURA	D'avet confeccionada per Antonio Benzal
ROBA	Samarreta groga 50% cotó i 50 % polièster, braços d'escuma, faldilla texana de cotó i mocador del coll de ras
CONFECCIÓ	M. Carmen Cortes Sanchez
ASSESSORIA TÈCNICA	Associació Gegantera i Recreativa del Prat

3. ELS CAPGROSSOS

3.1. Els primers capgrossos

Els nans i capgrossos són misteriosos i desconeguts. La documentació és poc concreta i molt dispersa. Podem trobar algunes referències a màscares, màscares sobredimensionades, testes, carasses, caretes, cares, nans, i per últim, nans i capgrossos. Els nans i capgrossos són parents de les màscares o, més ben dit, són màscares sobredimensionades.

Coneixem referències molt antigues de la participació en la processó del Corpus. A l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i amb data de 1380 hi ha una extensa relació de testes que havien de ser arranjades i altres fetes de nou pel pintor Berenguer Leupard i que es poden considerar precursors dels capgrossos. Segurament eren màscares utilitzades en les representacions de la processó del Corpus.

L'any 1467, amb motiu de l'entrada del rei Pere IV a Barcelona llegim en el *Llibre de les Solemnitats de Barcelona* un document que diu "... Homens vestits de juyeus ab carasses de cabrit...". Però les dades documentals més concretes i antigues les trobem al País Valencià. L'investigador Rufino Grea ens parla de la participació dels gegants i capgrossos d'Alacant en les festes per la proclamació del títol de ciutat de la població d'Oriola l'any 1439.

En el llibre *Gegants nans i altres entremesos*, Joan Amades reproduïx el text d'un inventari de la Casa de les Roques de València de l'any 1589. Aquesta pot ser considerada la primera dada documental més antiga comprovada que tenim de capgrossos.

3.2. Integració dels nans i capgrossos a Catalunya

A Catalunya, segons Joan Amades, els nans i els capgrossos s'integren al compendi de la imatgeria festiva catalana de manera molt tardana. Recerques de caire local més recents, com les de Reus, Olot o Solsona han comprovat l'existència de capgrossos en aquestes tres localitats durant el segle XVIII.

Hi ha notícies d'un cap Lligamosques l'any 1760 a Olot. A Reus també hi ha notícies de "dos nanos" l'any 1774, tot i que s'apunta la possibilitat de l'existència de nans i capgrossos bastant anteriors a aquesta data. Una característica d'aquests vells capgrossos és que apareixen en solitari o com a màxim en parella, lluny de les comparses que apareixeran entrat el segle XIX. La funció d'aquests capgrossos en les processons i seguicis era la d'espantar, empaitar i obrir pas a la comitiva encapçalada pels gegants.

Mes endavant trobem els nans i capgrossos a les processons del Corpus fent una mica de ballaruga a canvi d'alguna moneda. Veiem, doncs, que tots els dubtes giren al voltant d'una qüestió de denominació. És a dir, el que és realment modern és el nom de nan o capgròs aplicat a aquestes figures, i no les figures en sí. Aquells nans o capgrossos sols o com a molt formant parella, del segle XVIII i inicis del XIX evolucionen, i les noves creacions són grups més nombrosos formant comparses. Alguns formen famílies, d'altres neixen en forma de comparsa.

El fet de formar grups o comparses propicià la creació de danses i coreografies; a Berga disposen de música i balls propis, o el cas de la Comparsa Olotina que té una coreografia molt interessant.

3.3. Els capgrossos a Catalunya durant el darrer segle i fins avui

A les darreries del segle XIX i entrant al segle XX els nans i capgrossos neixen generalment al voltant de les parelles de gegants i en forma d'acompanyament. Aquest raonament avui es considera molt discutible, però és cert que aquesta funció de pura comparsa és el resultat d'una decadència prèvia de les funcions i de la personalitat d'aquests capgrossos. La sort que van córrer durant el període bèl·lic no va ser gaire diferent a la dels gegants i el bestiari.

Durant l'època de la postguerra va estilar-se la creació de capgrossos amb les fesomies d'actors de cinema. La majoria eren sortits del taller de la casa El Ingenio de Barcelona. Trobem en Laurel i Hardy, els germans Marx o el Popeye. Aquests junt amb altres del tipus de la bruixa, el dimoni, o la criada són els que es coneixen com "els de motlle" o "de sèrie" per la gran quantitat de còpies existents.

Amb l'arribada de la democràcia i la recuperació del carrer com a espai lúdic, moltes de les poblacions retroben la seva identitat festiva recreant o recuperant elements de la imatgeria perduts en altres temps com gegants, elements del bestiari i també els nans i capgrossos.

Actualment hi ha capgrossos d'estètiques molt agosarades. Els creadors i constructors fan volar la imaginació. Malgrat tot, la tendència més estesa segueix sent la de sobredimensionar un cap de característiques totalment humanes. L'actualitat dels nans i capgrossos ve marcada per una assignatura pendent: recuperar en alguns casos i d'altres inventar el paper concret i adient d'aquestes figures dins el marc de la festa. En definitiva, treure de l'arraconament i abandó en què es troben un cert nombre de caps, alguns d'ells d'interès patrimonial, i dignificar la seva presència al carrer.

3.4. Els capgrossos del Prat

Seguint la tendència general de l'època, l'any 1954, al mateix temps que els reis, es van presentar els capgrossos del Prat, barreja d'elements autòctons i de figures populars (el pagès, el nas de carxofa, el negre, el cap de meló, el dimoni i el Groucho Marx). Després se n'hi van afegir d'altres. L'any 1980, per acompanyar els pagesos, es van comprar cinc figures noves: un català, un aragonès, un andalús, un gallec i un castellà.

Els capgrossos, que són portats per nens, van vestits amb una túnica curta, anomenada quimono, que els deixa més mobilitat a les cames i als braços. La seva funció és apropiar-se a la gent i durant molts anys, portaven una vareta de fusta amb què perseguien els nens. En els anys posteriors, els capgrossos varen caure en l'oblit i es van anar deteriorant.

3.5. Actualitat i futur al Prat

L'any 2006 i amb la voluntat de fer renéixer una tradició d'una banda oblidada, però reivindicada reiteradament d'una altra, es van adquirir 7 rèpliques d'una part dels capgrossos ja existents i que el seu deteriorament havia fet impossible el seu ús. Concretament es van adquirir el Cap de Meló i el Nas de carxofa, el dimoni, el Groucho Marx, el maño, el basc i l'àrab (una relectura del castellà de l'època).

Actualment la colla de capgrossos la componen 9 figures de propietat municipal: el Cap de Meló, el Nas de carxofa, el maño, el basc, el català, el Mustafà, el negrito, el dimoni i el Groucho Marx. A més, la colla compta amb la participació d'altres figures de propietat particular: l'òliva, el nen...

ACTIVITATS EDUCATIVES

Coneix les figures de festa i el bestiar del Prat

Descripció

Visita comentada a l'exposició dels gegants, capgrossos i bèsties del Prat i elements originals que componen l'univers festiu de la nostra ciutat. El Rotllà i la Griselda, els pagesos (gegants del Prat), EL Pollo dels Diablers... per primera vegada junts en una sala d'exposicions. Taller relacionat amb l'exposició.

Objectius

- Conèixer les figures de l'univers festiu d'arrel tradicional i les entitats que treballen al seu voltant.
- Aprendre a viure l'univers festiu tradicional de la ciutat com una marca d'identitat.
- Animar els escolars a participar a les entitats de cultura tradicional que hi ha al Prat.

Activitats

- Visita comentada de l'exposició de les figures, bèsties i elements festius del Prat.
- Treball pràctic, de descoberta, al voltant de l'exposició, adequat als diferents nivells de l'alumnat.

Persones destinatàries

Alumnat d'educació primària

Dates de realització

Del 20 d'abril al 8 de maig de 2009

Lloc de realització

Sala d'exposicions del Centre Cívic Sant Jordi-Ribera Baixa

Qui ho organitza

Regidoria de Cultura i les entitats de cultura tradicional de la ciutat

Què cal fer per participar-hi

Inscriure's a l'activitat a través de la web municipal d'escolarització (www.aj-elprat.cat/Escolaritzacio/). Posteriorment, els responsables del servei es posaran en contacte amb vosaltres. Per a qualsevol aclariment o per a més informació us podeu adreçar a Centre Cívic Sant Jordi- Ribera Baixa Tel. 933741580 joc@ccriberabaixa.cat.

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

ANNEXOS

I. Retallables

PAU CASALS

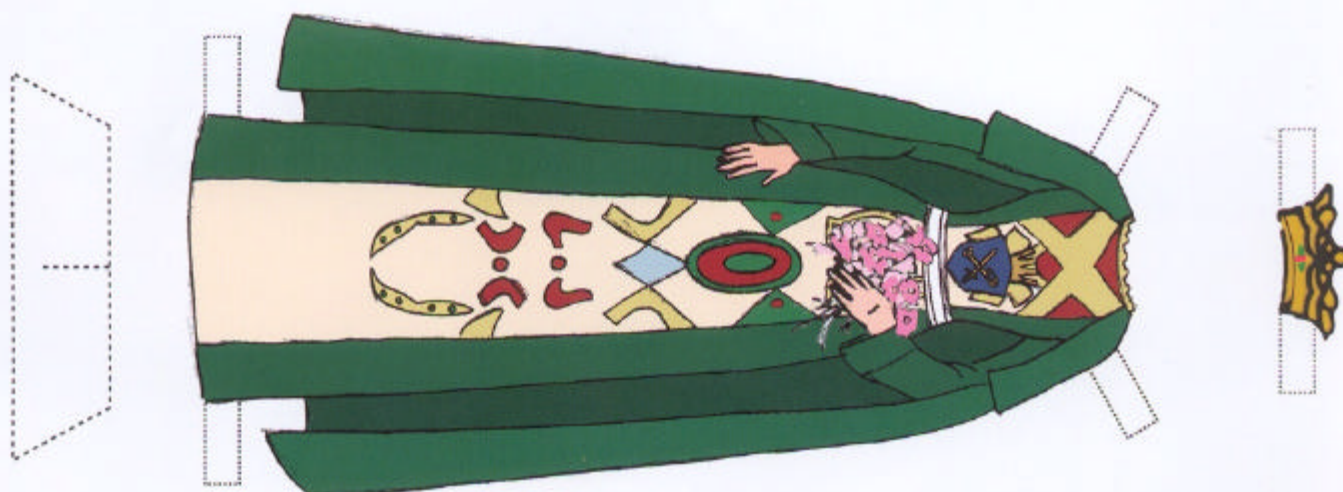
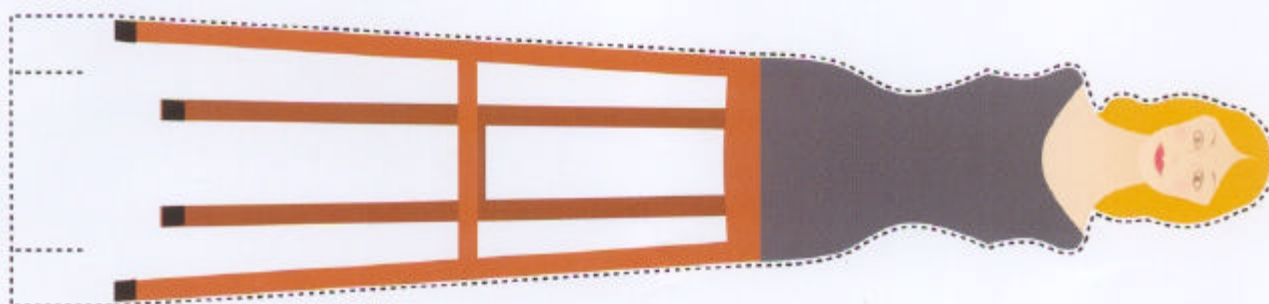

Associació Gegantera
Recreativa El Prat

Ajuntament del

Prat de Llobregat

50 anys de gegants al Prat

DEL 21 DE MAIG AL 26 DE JUNY DEL 2004. CASAL DE CULTURA. PLAÇA

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

Joan Sanahuja, cap dels geganters del Prat

"Estic orgullós de la colla"

Quan aquest butlletí arribi a les cases del Prat, s'haurà fet el bateig del nou gegantó, de nom Joanet, de la colla de gegants del Prat. En el marc de la Festa Major, el diumenge 25 de setembre, i amb la companyia de moltes parelles de gegants, com s'escau en una ocasió tan especial. Avui, però, és 9 de setembre i la conversa és amb el personatge d'aquest mes, Joan Sanahuja, el cap de colla dels geganters del Prat.

És el primer mes que ve a aquesta pàgina un personatge que no viu al Prat. El motiu per trencar la norma habitual és fort: el gegantó té la cara de Joan Sanahuja. O sigui que, des d'aquesta Festa Major, serà un dels personatges més coneguts de la ciutat. O dels més passejats.

"Estimo els gegants"

És obligat, per tant, començar preguntant com prova això de passar a la posteritat convertit en gegantó. "Home, a mi m'ha estranyat molt, i és clar, haig d'estar molt content que l'Ajuntament hagi pensat en mi", contesta Sanahuja amb un somriure còmplice. "Jo crec, afageix, que hi ha altres senyors més adequats que jo; no em faci dir noms. Quan m'ho varen dir, em va impressionar molt, oi; en part no deixo de reconèixer que, encara que no crec que m'ho mereixi, jo, a aquests gegants del Prat me'ls estimo molt perquè fa molts d'anys que els porto".

El fil dels anys porta a la qüestió del seu inici en el món geganter. "Jo em vaig fer geganter perquè estava en una societat coral, vaig estar-hi catorze anys, hi feia de caixer, a la societat Alba, de Barcelona. Allà hi havia un amic meu -ja és mort, per desgràcia- que em va dir: 'Joan, podries vindre amb nosaltres, amb els gegants'. Això pels volts de l'any 53. Jo li vaig respondre: 'home, a mi això no m'agradarà'. Vine, tu, prova-ho'. Vaig provar-ho i em va agradar. I allà, a la volta d'aquell any, vaig conèixer els geganters d'aquí, del Prat. Vaig tenir la sort de conèixer aquests xicots, molts bons nois tots".

"Aleshores, rememora, hi havia un tal Drago, Cinto, Miquel, el Nin i em sembla que també hi havia el pare del Rodés" -es refereix al pare de l'actual regidor de Cultura. "En aquella època, aquí, al Prat, il·llogaven els gegants. Van començar a llogar gegants l'any 31 fins que va esclatar la Guerra Civil. A partir de l'any 40 van tornar a llogar gegants. Llavors, jo els vaig conèixer cap a l'any 54, millor dit, l'estiu del 53 vaig començar. El cap que jo tenia em va dir 'mira, Joan, tu t'emportaràs aquests xicots que són del Prat'. Arran d'això vaig fer amistat amb ells i quan ells van inaugurar els gegants aquests -els reis-, van tenir el detall d'invitar-me".

"Cap al 59 o 60, any més any menys, -continua- el cap de colla d'aquí que es deia Nin, em va dir:

Joan, jo deixaré els gegants i voldria que tu te'n fessis càrrec". Joan Sanahuja s'hi va resistir: "Mira, Nin, jo no visc al Prat". O dit en el seu propi llenguatge, hi va haver estira i arronsa, "que si són verds, que si són madures", una expressió que repeteix al llarg de l'entrevista. Després, Joan Sanahuja va parlar "amb el senyor Casanovas, que en pau descansi, que era conseller de Cultura de l'Ajuntament i que em va insistir tant que, per la Festa Major o pel Corpus, no ho recordo exactament, vaig acabar venint i portant sis homes més per a geganters". D'aleshores ençà, moltes coses han canviat. Per exemple, els geganters ja són tots del Prat "excepte un de Cornellà i un de Viladecans", i no hi ha una parella de gegants, sinó dues. Per cert, quan es va decidir fer la segona parella? -és la pregunta següent.

La parella pagesa

"Es va decidir pels volts de l'any 79-80. Aleshores hi havia de Cultura, l'ignasi Ribas, de Cal Cinto de la Remei, i un dia estàvem parlant ell i jo -i també hi era el Roman-, i jo li vaig dir que això dels reis està molt bé, però no ho trobo representatiu del Prat. Hauríem de tenir una parella pagesa. De moment, em va dir: 'ja en tenim prou amb el que tenim', però al cap d'uns mesos em va cridar i em va demanar que

m'ocupés d'encarregar la nova parella de pagesos". Això va fer posar contenten Sanahuja: "trobo que els pagesos són propis del Prat. Això dels reis queda molt lluny".

Deu anys voltant

Les dues parelles de gegants són fetes a la botiga "L'Ingenio". En canvi, el gegantó el fa Ramon Aumedes de Granollers. Són dades per a la història de la colla del Prat. Com també són dades per a la petita història dels deu anys que la que voltant els gegants del Prat per Catalunya. "Vaig anar a parlar amb el Pérez Moya, -aleshores regidor de Cultura- l'any 85 i li vaig dir que els gegants del Prat no eren coneguts, no tenien nom i que havíem de sortir i anar a d'altres pobles. Ell em va dir: 'Ostí, Sanahuja, no ho sé. Això costarà molts calers! Però al final em va dir: 'Bé, busca-ho tu mateix!'. I vam buscar un home a qui li agradés venir amb nosaltres i fer el transport a bon preu. Després aquell ho va deixar, però ara en tenim un altre i puc dir que els gegants del Prat són coneguts arreu".

¿Cobren els geganters per sortir? -li pregunto. "No, ara no cobrem res. Abans, sí, però ara, no. Tenim una associació legalitzada i un conveni amb l'Ajuntament i paguem una assegurança per accidents: el meu fill mateix va caure amb la geganta, cal tenir molt de compte per fer una cercavila". Els geganters del Prat formen part de l'Associació Geganter de Catalunya.

Un món de germanor

"El món dels geganters és, sobretot, un món de germanor, diu Sanahuja. Les trobades sempre són un canvi de visites. Quan anem a un altre poble, el

Joan Sanahuja amb el seu nét Eric i els gegants pagesos

primer que es fa és un esmorzar de germanor, allà es fa una mica de gresca, després la trobada i en acabar es donen els records i cadascú a casa seva. És un ambient molt maco". Enguany, el record dels gegants del Prat a la Festa Major haurà estat una fotografia emmarcada dels seus gegants: és la celebració del 40è aniversari. Sanahuja ens explica que l'11 de setembre van al matí a Bellvitge i a la tarda a la Pobla de Montornès. "I el diumenge 18 de setembre a Esplu-

gues, després ja vindrà la Festa Major del Prat".

No caben en aquest espai tot el munt de records i detalls sobre la vida geganter que va desgranant Joan Sanahuja. Ell, però, vol que quedi clara una cosa: "Als geganters de la colla els dic que vull serietat. He estat 50 anys treballant a la mateixa empresa i no m'han cridat mai l'atenció. La colla té un nom i no vull que es desacrediti. Sense els geganters no faria res", atorgeix amb tendresa. "Estic orgullós de la colla que porto", remarca. Explica, orgullós, que els seus dos fills també són geganters i que un dels seus tres néts és un enamorat de la parella de pagesos. I que el seu desig és aconseguir uniformar tota la colla. "I uniforme que tenniemya l'hem cremat, està fet pols". Per acabar li poso la qüestió de si és un món exclusivament masculí, el dels geganters. Em diu que hi ha colles que tenen dones i "posi que admetem a tota persona que vulgui entrar a la colla geganter, sigui home o dona".

Per cert, el gegantó pesarà només 14-15 quilos i farà 2,50 metres. Els gegants, en canvi, pesen 65-70 quilos. I cal ballar amb ells posats!

Manolita Sanz

El gegantó i el seu model

els cap gr sos del prat

origens de la imatgeria festiva

Els mites de gegants, capgrossos i bèsties fantàstiques són comuns a totes les cultures. Les civilitzacions antigues van farcir la imaginació d'éssers fantàstics als quals atribuïen tot allò inexplicable que els envoltava (tot era ple de follets, fades, déus, gegants i personatges diversos) i amb els quals calia estar-hi a bones per garantir que continués la comunitat.

En una societat analfabeta i en què les imatges estaven limitades a les decoracions dels edificis, la perícia oral del narrador i la imaginació de l'oient exageraven els fets i els convertien en mites o llegendes. La necessitat de plasmar aquestes contalles va fer reproduir figures que les representessin de forma teatral. La imatgeria festiva comprèn totes aquelles grans figures que participen de la festa, tant les zoomòrfiques (més comunament anomenades bestiari) com les de figures humanes, els gegants i els capgrossos.

Ajuntament del Prat de Llobregat

Centre de Recursos Pedagògics del Prat de Llobregat

Carrer del Doctor Felip d'Hita 1-5, 08820 El Prat de Llobregat. Telèfon 934 78 27 97 i Fax 933 79 71 58
crp-elprat@serveis.xtec.net www.xtec.es/crp-elprat

Les primeres figures de capgrossos

Els nans i capgrossos són misteriosos i desconeguts. La documentació és poc concreta i molt dispersa. Podem trobar algunes referències a màscares, màscares sobredimensionades, testes, carasses, caretes, cares, enanos, i per últim, nans i capgrossos.

Els nans i capgrossos són parents de les màscares o, més ben dit, són màscares sobredimensionades. Coneixem referències molt antigues de la participació en la processó del Corpus.

Una característica d'aquests vells capgrossos és que apareixen en solitari o com a màxim en parella, lluny de les comparses que apareixeran entrat el segle XIX.

La funció d'aquests capgrossos en les processons i seguicis era la d'espantar, empaitar i obrir pas a la comitiva encapçalada pels gegants.

Mes endavant trobem els nans i capgrossos a les processons del Corpus fent una mica de ballaruga a canvi d'alguna moneda. Aquells nans o capgrossos sols o com a molt formant parella, del segle XVIII i inicis del XIX evolucionen, i les noves creacions són grups més nombrosos formant comparses. Alguns formen famílies, d'altres neixen en forma de comparsa.

El fet de formar grups o comparses propicià la creació de danses i coreografies; a Berga disposen de música i balls propis, o el cas de la Comparsa Olotina que té una coreografia molt interessant.

Al segle XX, després de la Guerra Civil, va estilar-se la creació de capgrossos amb les fesomies d'actors de cinema. La majoria eren sortits del taller de la casa El Ingenio de Barcelona. Trobem en Laurel i Hardy, els germans Marx o el Popeye. Aquests junt amb altres del tipus de la bruixa, el dimoni, o la criada són els que es coneixen com "els de motlle" o "de sèrie" per la gran quantitat de còpies existents.

Amb l'arribada de la democràcia i la recuperació del carrer com a espai lúdic, moltes de les poblacions retroben la seva identitat festiva recreant o recuperant elements de la imatgeria perduts en altres temps com gegants i gegantes, elements del bestiar i també les famílies de nans i capgrossos.

Actualment hi ha figures d'estètiques molt agosarades. Malgrat tot, la tendència més estesa segueix sent la de sobredimensionar un cap de característiques totalment humanes.

La família de capgrossos del prat

Seguint la tendència general de l'època, l'any 1954, al mateix temps que la parella de reis, es van presentar els capgrossos del Prat, barreja d'elements autòctons i de figures populars (el basc, el nas de carxofa, el Panchito, el cap de meló, Belcebú i el Groucho Marx). Després se n'hi van afegir d'altres. L'any 1980, per acompanyar els pagesos, es van comprar cinc figures noves: un català, un aragonès, un andalús, un gal·lec i un castellà. Els capgrossos, que són portats per nens, van vestits amb una túnica curta, anomenada quimono, que els deixa més mobilitat a les cames i als braços. La seva funció és apropiar-se a la gent i durant molts anys, portaven una vareta de fusta amb què perseguïen la canalla.

En els anys posteriors, aquestes figures varen caure en l'oblit i es van anar deteriorant.

L'any 2006 amb la voluntat de fer renèixer una tradició reivindicada, l'Ajuntament va adquirir set rèpliques d'una part dels capgrossos ja existents i que el seu deteriorament n'havia fet impossible l'ús.

IV. Imatges del procés de construcció d'un capgròs

V. BIBLIOGRAFIA

- AMADES, J. *Costumari català. El curs de l'any*. Vol. III Barcelona: Salvat, Edicions 62, 1983. p. 2-44/ 66-74.
- ASSOCIACIÓ GEGANTERA DEL PRAT. *El Prat de Llobregat ciutat gegantera 2004*. El Prat de Llobregat: Ajuntament del Prat, 2004.
- BAÑOS I SAÁNCHEZ; M. J. / CAMPS I BOY, J. *Costumari Popular del Prat de Llobregat. La Festa Major*. El Prat de Llobregat: Ajuntament del Prat, Regidoria d'Ensenyament, 1988. p. 51-57.
- MONTBLANC I LASAGA, J. *L'abans. El Prat de Llobregat (1984/1965)*. El Papiol: Efadós, 2001- p. 475, 481, 625, 627.

* Recursos disponibles al CRP del Prat de Llobregat.

Llibres i articles consultats

- *El Prat. Ciutat Gegantera 2004*. Ajuntament del Prat de Llobregat.
- SANZ, MANOLITA "Estic orgullós de la colla" EL PRAT.
- *50 anys de gegants al Prat*. Associació Gegantera Recreativa El Prat/Ajuntament del Prat de Llobregat.

ENLLAÇOS D'INTERÈS

- <http://www.potablava.com/entidades/gegants/index.html> Pàgina de l'Associació Gegantera Recreativa del Prat. En aquesta web trobareu tot el relacionat amb el món geganter, les activitats que realitzen, com contactar-hi i molt més.
- <http://www.aj-elprat.es/> Web de l'Ajuntament del Prat on podeu consultar el programa de la Festa Major que es celebrarà del 26 al 29 de setembre.
- <http://www.colladediabladesdelprat.com/index.htm> Pàgina de la Colla de Diables del Prat amb informació sobre els músics, l'agenda d'actuacions, jocs...
- <http://www.gegantsbaix.cat/deltaprat.html> Web de la Federació de colles geganteres del Baix Llobregat.
- <http://www.gegants.cat/> Espai de l'Agrupació de colles de geganteres de Catalunya.

